

2009

90:e verksamhetsåret

FINLANDS SVENSKA ANDELSFÖRBUND r.f.

PREMIERA ERA TJÄNSTEMÄN OCH FÖRTROENDEVALDA

Finlands Svenska Andelsförbunds förtjänstmedaljer:

I klass medalj i förgyllt silver. Till personer som verkat minst 30 år inom andelsrörelsen. Pris 150 .

II klass medalj i silver. Till personer som verkat minst 20 år inom andelsrörelsen. Pris 120 .

III klass medalj i brons. Till personer som verkat minst 10 år inom andelsrörelsen. Pris 90 .

Mer information fås från:

Finlands Svenska Andelsförbund, (Simonsgatan 6.), PB 77, 00101 HELSINGFORS. Telefon (09) 4767 5532, GSM 040-7600795.

MILKA

INNEHÅLL

Ekonomisk översikt år 2009	2
Vår kooperation	3
Mjölproduktionen	3
Köttproduktionen	3
Äggproduktionen	4
Grönsaksproduktionen.....	4
S-gruppen	4
Andelsbankerna	5
Kooperationen i sammandrag år 2009	6
Andelsförbundets medlemmar och administration	7
Medlemsföretag samt deras medlemsantal och omsättning	7
Styrelse, revisorer och personal	10
Medlemskap i organisationer.....	10
Verksamheten år 2009	11
Årsmötet	11
Styrelsen	12
Ideell verksamhet	13
Resor och representation	15
Våra Frågor.....	15
Juridisk rådgivning	16
Förtjänsttecken	16
Bokslutet år 2009	17
Resultaträkning	18
Balansräkning	19
Revisionsberättelse	20
Verksamhetsplan år 2010	21
Möten	22
Seminarier och utbildning	22
Publikationsverksamhet	22
Juridisk rådgivning	22
Aktuella artiklar	23
Den globala livsmedelsförsörjningen och andelslagens möjligheter	23
Den vardagliga, men alltför obekanta kooperationen	27
Sällskapet Pellervos rekommendationer för de förtroendevaldas arvoden	29

Finlands Svenska Andelsförbund

PB 77, Simonsgatan 6 00101 HELSINGFORS,

Tfn (09) 4767 5532, fax (09) 694 8845

www.pellervo.fi/fsva/index.htm

EKONOMISK ÖVERSIKT år 2009

Världsekonomin föll år 2009 in i den djupaste ekonomiska krisen på årtionden. Då finanskrisen tillspetsades i slutet av 2008 störtade världens olika ekonomiska områden i en tidigare oskådat samtidig dykning. Krisen spreds runt om i världen via miss-troendet på finansmarknaden och den internationella handeln.

Raset inom den internationella handeln slog kraftigt mot den exportberoende finländska ekonomin. Finlands bruttonationalprodukt minskade med 7,8 % till 171 miljarder euro år 2009. Före detta hade Finland haft en kontinuerlig BNP-tillväxt i femton år i följd. Inte ens under den kraftiga depressionen i början av 1990-talet hade Finland en lika stark negativ tillväxt, utan man måste gå tillbaka ända till år 1918 för att hitta ett likadant BNP-ras som år 2009.

År 2009 var exporten 62 miljarder euro, en minskning med 24 %. Importen sjönk i sin tur med 22 % till 57 miljarder euro. Överskottet i bytesbalansen var 2,3 miljarder euro år 2009 och sjönk således till 1,3 procent av BNP. Konsumtionen minskade dock endast med 1,3 % och var 137 miljarder euro. De offentliga investeringarna ökade tack vare stimulanspolitiken.

Fallet inom den finländska ekonomin utjämnades, liksom i övriga industriländer, under det andra och tredje kvartalet 2009. Trots att bruttonationalprodukten minskade kraftigt hölls fundamenten för ekonomin starka. Underskottet i Finlands offentliga ekonomi och den offentliga skulden ligger klart under genomsnittet både inom euroområdet och i EU-länderna. I Finland är också företagens och hushållens skuldsättning liten jämfört med flera andra länder.

Marknadspriserna på lantbruksprodukter sjönk och jordbrukarnas försäljningsinkomster uppgick till 1,9 miljarder euro, mot 2,2 miljarder året innan. Då jordbrukarna dessutom fick 1,8 miljarder euro i stöd blev bruttointäkterna 3,7 miljarder euro. Kostnaderna för lantbruket var 2,9 miljarder euro. Lantbruksinkomsten sjönk med 24 miljoner till 845 miljoner euro. Under år 2009 slutade drygt 1 200 gårdar sin produktion. Sedan Finland gick med i EU har gårdarnas antal sjunkit från 114 500 (1994) till 63 700. Medelarealen odlad åker per gård har under samma tid stigit från 15,7 till 36,1 hektar.

VÅR KOOPERATION

MJÖLKPRODUKTIONEN

Mejerimjölmängden under år 2009 var 2 214,8 mot 2 188 miljoner liter år 2008. Antalet mjölkproducenter minskade med ca 750 till 11 516 producenter. Leverantörerna hade i medeltal 25 kor, mot 23,5 året innan. Mejeriernas avräkningspris för mjölk var 35,64 cent per liter (utan tillskottslikvider) mot 39,96 året innan.

Konsumtionen av flytande mjölkprodukter ökade med ca 35 miljoner liter till 993 miljoner liter. Importen av mjölkprodukter var 44,3 miljoner kilo och exporten 48,5 miljoner kilo. Självförsörjningsgraden för flytande mjölkprodukter minskade med två procentenheter till 99 %. För fett sjönk den från 123 % till 121 %.

Mejeriandelslaget Milka, som är en del av Valiogruppen, hade en mjölkinvägning på 66,7 miljoner liter år 2009, en ökning med 0,9 % jämfört med året innan. Omsättningen sjönk från 32,7 till 28,4 miljoner euro. Antalet mjölkproducenter inom Milka minskade med 20 till 320. Milka betalade 40,90 cent/liter avräkningspris för mjölken och dessutom 1,40 cent/liter i tillskottslikvid. Det var totalt 4,49 cent mindre än år 2008, som var ett toppår. Valios omsättning minskade med 2,9 % till 1 787 miljoner euro år 2009. Valios leverantörer minskade från 10 163 till 10 982.

KÖTTPRODUKTIONEN

Köttproduktionen i Finland minskade med 17 miljoner kilo till 384 miljoner kilo år 2009. Exporten minskade från 68 till 62 miljoner kilo och importen ökade från 52 till 56 miljoner kilo. Självförsörjningsgraden för köttprodukter sjönk från 103 % till 102 %.

Produktionen av nötkött höll sig vid 82 miljoner kilo. Producentpriset (utan stöd) steg från 2,41 till 2,47 euro per kilo. Produktionen av svinkött minskade från 217 till 206 miljoner kilo. Producentpriset sjönk från 1,44 till 1,41 euro per kilo. Produktionen av fjäderfäkött minskade från 101 till 95 miljoner kilo. Producentpriset på broiler sjönk från 1,30 till 1,24 euro per kilo.

Anskaffningen vid Andelslaget Österbottens Kött ökade från 14,4 till 15,7 miljoner kilo år 2009. Mängden svinkött var 13,39 och nöt 2,31 miljoner kilo. Förmedlingen av smågrisar var 134 381, avelssvin 3 253 och av kalvar 3 699 stycken. Omsättningen steg från 10,47 till 12,30 miljoner euro. Österbottens Kött är delägare i Atria Abp, vars omsättning sjönk från 1,36 till 1,32 miljoner euro år 2009.

Omsättningen för HKScan-koncernen, som har LSO-Andelslag som moderbolag, var 2,1 miljarder euro mot 2,3 miljarder euro året innan.

ÄGGPRODUKTIONEN

År 2009 minskade äggproduktionen med 4,4 miljoner till 53,9 miljoner kilo. Då den inhemska konsumtionen ökade något till 51 miljoner kilo sjönk självförsörjningsgraden med över 10 procentenheter till 106 %. Producentpriset på ägg sjönk med 5 cent till 87 cent per kilo. Medlemmarna i Österbottens Äggcentrallag levererade år 2009 sina ägg hela året direkt till Munakunta. Därför nästan halverades omsättningen för Äggcentrallaget och var 1,70 miljoner euro år 2009.

GRÖNSAKSPRODUKTIONEN

Odlingen av växthusgrönsaker i Finland uppgick till cirka 72 miljoner kilo år 2009. Tomatproduktionen minskade från 40 till 38 miljoner kg och gurkproduktionen från 32 till 29 miljoner kg. Importen av tomater var 23,8 miljoner kilo och av slanggurka 11,6 miljoner kilo.

Andelslaget Närpes Grönsakers försäljning av slanggurka minskade från 9,0 till 8,7 miljoner kg under år 2009. Det utgjorde en marknadsandel på 28 % av landets gurkproduktion. Tomatförsäljningen ökade från 12,2 till 12,3 miljoner kg och var nästan 30 % av marknaden för inhemska tomater.

S-GRUPPEN

S-gruppen består av handelslagen och SOK-koncernen. SOK-koncernen består i sin tur av Centrallaget för Handelslagen i Finland (SOK) och dess dotterbolag. Gruppens ändamål är att ge mervärde åt sina ägarkunder och därmed stärka medlemstroheten.

S-gruppens detaljhandelsförsäljning minskade med 1,2 % till 11,7 miljarder euro år 2009. Gruppens försäljning av dagligvaror ökade med 5,3 % och uppgick till 6,5 miljarder euro. Marknadsandelen för dagligvaror steg med 0,8 procentenheter till 43,2 %. Gruppens resultat var 270 miljoner euro, då det året innan var 250 miljoner euro. År 2009 betalade S-gruppen 316 miljoner euro i bonus till medlemmarna, vilket var 10 miljoner mer än året innan.

SOK-koncernens omsättning sjönk med 3,5 % till 8 602 miljoner euro. SOK gjorde 16,8 miljoner vinst. Omsättningen för Hankkija-Lantbruk Ab minskade från 1 056 till

898 miljoner euro. Markethandeln i Ryssland och Baltikum ökade med 8 % till 167 miljoner euro. S-Bankens hade 2,2 miljoner kunder och av dessa var 800 000 web-kunder. Depositionsstocken var 2,5 miljarder euro.

Handelslagens försäljning ökade från 9,8 till 10,1 miljarder euro. Antalet handelslag i S-gruppen var 32 och av dessa var 22 regionhandelslag.

Antalet anställda i S-gruppen ökade något och var 37 764 vid årsskiftet. Antalet ägarkunder ökade med över 104 000 och var vid årets slut 1 854 419 st. Deras bonusinköp uppgick till 8 035 miljoner euro (+4 %).

Andelslaget Varubodens omsättning steg från 147 till 156 miljoner euro. Handelslaget fick ca 700 nya ägarkunder och deras antal var 29 023 vid årets slut. Till dem utbetalades över 5 miljoner euro i bonus.

ANDELSBANKERNA

OP-Pohjola-gruppen består av 220 enskilda andelsbanker, som tillsammans äger OP-Centralen anl. OP-Centralens viktigaste dotterbolag är Pohjola Bank Abp, ett finansföretag, som bedriver mångsidig bank- och försäkringsverksamhet och noteras på börsen. Samtidigt fungerar Pohjola Bank som centralbank för gruppens andelsbanker. OP-Pohjola-gruppen är den största finansgruppen i Finland. Vid sidan av OP-gruppen fungerar ytterligare 42 andelsbanker organiserade inom Lokalandelsbankförbundet (Paikallisosuuspankkiliitto). Samtliga andelsbanker i svenskbygden hör till OP-Pohjola-gruppen.

OP-Pohjola-gruppens resultatet före skatt ökade från 372 till 464 miljoner euro. Bankverksamheten gav 471 miljoner euro, skadeförsäkringen 102 miljoner euro i vinst, medan livförsäkringen gjorde 159 miljoner euro i förlust. Gruppens soliditet var 12,6 %.

OP-gruppens depositioner ökade från 34,5 till 34,6 miljarder euro. Marknadsandelen för depositionerna var 33,2 % mot 33,8 % året innan. Ägarkunderna i andelsbankerna i gruppen ökade med drygt 11 000 till 1 266 500. De anställdas antal inom gruppen var 12 504 och kontorens antal 583.

KOOPERATIONEN i SAMMANDRAG år 2009

I nedanstående tabell ingår uppgifter om den traditionella Kooperationen i Finland år 2009. Uppgifterna inkluderar dotterbolag och delägda bolag. För handelslagens del ingår försäljningen för S-gruppen, omsättningen för Osuuskunta Tradeka och 15,6 % av delägda Suomen Lähikauppa Oy:s omsättning. Vid slutet av år 2009 fanns i Finland totalt 4 209 andelslag (+109). Av dessa var 246 svenskspråkiga.

	Antal andelslag	Medlems- antal	Omsättning miljoner euro
Andelsmejerierna	21	11 400	2 850
Andelsslakterierna	5	12 200	3 600
Äggandelslagen	2	360	45
Husdjursförädling	1	19 700	25
Grönsaksandelslagen	5	460	50
Skogsandelslagen	3	128 300	4 800
Handelslagen	34	2 150 000	12 390 ¹⁾
Andelsbankerna	263	1 363 000	6 200
TOTALT 2009	334	3 685 420	29 960
<i>TOTALT 2008</i>	<i>348</i>	<i>3 691 210</i>	<i>32 530</i>

1) för S-gruppen försäljning

ANDELSFÖRBUNDETS MEDLEMMAR och ADMINISTRATION

MEDLEMSFÖRETAG, MEDLEMSANTAL och OMSÄTTNING

HANDELSLAG:	Hemort	Medlem i Andels- förbundet	Medlems- antal	Oms. milj. euro
Andelslaget Varuboden	Kyrkslätt	1921	29023	156,28
1 HANDELSLAG			29023	156,28
<i>2008</i>			<i>28301</i>	<i>146,99</i>

ANDELSBANKER:	Hemort	Medlem i Andels- förbundet	Medlems- antal	Inlån.¹⁾ milj. euro
Nagu Andelsbank	Nagu	1928	593	27,31
Andelsbanken Raseborg	Karis	1929	8621	195,29
Kronoby Andelsbank	Kronoby	1929	1919	82,20
Lappo Andelsbank	Brändö, Åland	1929	153	5,99
Sideby Andelsbank	Kristinestad	1929	296	10,45
Andelsbanken för Åland	Mariehamn	1949	4730	137,37
Övermark Andelsbank	Närpes	1963	457	15,96
Purmo Andelsbank	Pedersöre	1963	771	24,59
Vasa Andelsbank	Vasa	1965	15694	455,70
Östnylands Andelsbank	Borgå	1965	6633	182,80
Korsnäs Andelsbank	Korsnäs	1975	1376	52,58
Pedersörenejdens Andelsbank	Jakobstad	1975	6088	227,62
12 ANDELSBANKER			47331	1417,86
<i>2008</i>			<i>45103</i>	<i>1363,08</i>

¹⁾ Inlåning den 31.12.2009

ANDELSMEJERIER:

	Hemort	Medlem i Andels- förbundet	Medlems- antal	Oms. milj. euro
Ålands Centralandelslag	Jomala	1922	55	13,46
Mejeriandelslaget Milka	Vörå	1947	320	28,42
2 ANDELSMEJERIER			375	41,88
<i>2008 (5 mejerier)</i>			<i>466</i>	<i>48,30</i>

ANDELSSLAKTERIER:

Andelslaget Österbottens Kött	Vasa	1945	479	12,30
LSO-Andelslag	Åbo	1979	2024	– ²⁾
2 ANDELSSLAKTERIER			2503	12,30
<i>2008</i>			<i>2823</i>	<i>10,47</i>

²⁾ LSO-Andelslag anger såsom holdingandelslag ingen omsättning. HKScan-koncernens omsättning år 2009 var 2,1 miljarder euro.

ÄGGANDESLAG:

Österbottens Äggcentrallag ³⁾	Korsholm	1932	75	1,70
1 CENTRALLAG			75	1,70
<i>2008</i>			<i>78</i>	<i>3,27</i>

³⁾ Endast personmedlemmar

ÖVRIGA ANDELSLAG:

	Hemort	Medlem i Andels- förbundet	Medlems- antal	Oms. milj. euro
Ålands Telefonandelslag	Jomala	1948	7278	3,91
Jeppo Kraft Andelslag	Nykarleby	1971	456	1,82
Ålands Elandelslag	Jomala	1975	10199	17,42
Andelslaget Ålands Skogsägarförbund	Finström	1979	887	5,22
Andelslaget Maskinring Peny	Nykarleby	1996	240	0,69
Andelslaget Närpes Grönsaker	Närpes	1996	167	37,23
Ålands Trädgårdshall andelslag	Jomala	1998	245	8,61
Andelslaget Ålands Maskinring	Finström	1998	180	0,50
Ålands Vindenergi Andelslag	Mariehamn	1999	1268	0,71
Jeppo Skogsandelslag	Nykarleby	2002	221	0,90
Vörå Energiandelslag	Vörå	2003	7	-
Kronoby Energiandelslag	Kronoby	2005	211	0,36
Andelslaget Oskus Potatisland	Kristinestad	2009	9	1,90
13 ÖVRIGA ANDELSLAG			21368	79,27
<i>2008</i>			<i>21445</i>	<i>81,54</i>

SAMMANSLUTNINGAR:

Österbottens Andelsbanksförbund, Vasa
 Sydostens Andelsbanksförbund, Helsingfors
 Centralförbundet för Handelslagen i Finland

SAMMANDRAG:	Antal	Person- medlemmar	Omsättning Meuro	Personal
Handelslag	1	29 023	156	655
Andelsbanker	12	47 331	1 418	317
Andelsmejerier	2	375	42	60
Andelsslakterier	2	2 503	12	12
Äggandelslag	1	75	2	1
Övriga andelslag	13	21 368	79	159
Sammanslutningar	3	-	-	3
SUMMA 2009	34	100 675	1 709	1 207
<i>SUMMA 2008</i>	<i>38</i>	<i>98 216</i>	<i>1 654</i>	<i>1 202</i>

* Inlåning 31.12

** HKScan-koncernen hade år 2009 en omsättning på 2,3 miljarder euro och 7 429 anställda.

ANDELSFÖRBUNDETS ADMINISTRATION 2009

STYRELSE

Ordinarie:

Lantbruksrådet **Marcus H. Borgström**, Sibbo, ordförande

Jordbrukare **Mats Brandt**, Karleby, viceordförande

VD **Lars Björklöf**, Ekenäs

VD **Hans Ahman**, Helsingfors

Jordbrukare **Jan Anderssen**, Pedersöre

Suppleanter:

Jordbrukare *Henrik Strandberg*, Nykarleby; VD *Folke Lindström*, Pargas; jordbrukare

Patrik Häggblom, Jomala, ekonomiedoktor *Lars-Johan Lindqvist*, Vasa och jordbrukare

ekonomie magister *Niels Borup*, Lappträsk

Förbundets verkställande direktör AFM Per-Erik Lindström fungerade som styrelsens sekreterare.

REVISORER

Ordinarie:

Mats Majander

Erik Oljemark

Suppleanter:

Leif Wägar

Kim Nordling

REPRESENTANT I PELLERVOS DELEGATION

Jordbrukare **Mats Brandt** (2009-2012)

PERSONAL OCH MEDARBETARE

AFM **Per-Erik Lindström** verkställande direktör. Anställd den 15 april 1987. Ekonomie magister **Åke Stenström**, förbundets ekonomiska och juridiska konsult. Andelsförbundets bokföringstjänster köps från Pellervo och har där skötts av merkonom **Pau-la Hyttinen**.

MEDLEMSKAP I ORGANISATIONER

Finlands Svenska Andelsförbund är medlem i Sällskapet Pellervo, Finlands Kooperativa Biståndscentral Andelslag (FCC), Svenska lantbrukssällskapens förbund, Föreningen Pohjola-Norden och Svenska Studieförbundet.

VERKSAMHETEN år 2009

ÅRSMÖTET

Finlands Svenska Andelsförbund höll sitt årsmöte den 21 april på Metsäliittos huvudkontor i Esbo. På mötet var fem medlemsföretag representerade.

Förbundets ordförande **Marcus H. Borgström** hälsade mötesdeltagarna välkomna, varefter **Bengt Wallén** valdes till mötesordförande.

Verksamhetsberättelsen för år 2008 godkändes, bokslutet fastställdes och styrelsen samt VD beviljades ansvarsfrihet. Budgeten och verksamhetsprogrammet för förbundet år 2009 godkändes.

Medlemsavgifterna för år 2009 fastslogs till 0,015 % av medlemsföretagens omsättning under föregående år. För andelsbankernas är medlemsavgiften 0,0020 % av balansomslutningen, Minimiavgiften är 50 € för små andelslag.

Takavgifterna fastställdes enligt följande:

Handelslag	Omsättning år 2008 milj. euro	
Handelslag	Över 70	2 700 €
	Över 35	1 700 €
	Över 10	1 250 €
Minimiavgift		200 €

Andelsbanker	Omslutning år 2008 milj. euro	
Andelsbanker	Över 400	2 700 €
	Över 200	2 300 €
	Över 100	1 700 €
	Över 50	1 250 €
Minimiavgift		150 €

Andelsmejerier	Omsättning år 2008 milj. euro	
Regionmejerier	Över 25	2 700 €
	Över 15	1 700 €
	Under 15	1 250 €
Lokalmejerier		850 €

Andelsslakterier	1 700 €
Äggcentralaget	1 250 €
Övriga andelslag	700 €
Centralorganisationer	3 400 €
Distriktssammanslutningar	150 €

Samtliga ledamöter i styrelsen återvaldes. **Marcus H. Borgström** återvaldes till ordförande och **Mats Brandt** till viceordförande. Samtidigt meddelade Borgström att det blir hans sista år som ordförande. Av styrelsens suppleanter ersattes *Kurt Nilsson* av **Niels Borup**, hemma från Lapträsk och styrelseledamot i LSO-Andelslag. De övriga fyra suppleanterna återvaldes.

Mats Majander och **Erik Oljemark** valdes att fortsätta som revisorer för redovisningsåret 2010. *Leif Wägar* och *Kim Nordling* fortsätter som deras suppleanter.

Efter mötet höll **Runar Lillandt**, ordförande i Metsäliittos förvaltningsråd föredrag under rubriken ”Aktuellt från Metsäliitto”. På grund av den ekonomiska recessionen och de rådande konjunkturerna inom skogsbranschen ansågs inte utsikterna vara goda inom de närmaste åren.

STYRELSEN

Styrelsen sammanträdde två gånger under året.

IDEELL VERKSAMHET

Finlands Svenska Andelsförbunds verksamhet skedde via Sällskapet Pellervos svenska avdelning, som är en del av Pellervos kooperativa avdelning. Förbundets verkställande direktör leder verksamheten i den svenska avdelningen.

Andelsförbundets ordförande lantbruksrådet Marcus H. Borgström verkade också som styrelseordförande för Sällskapet Pellervo. Dessutom var han ordförande för Kooperations Delegation. Mats Brandt var förbundets representant i Pellervos delegation. Marcus H. Borgström och Per-Erik Lindström representerade Pellervo i Nordiska Bondeorganisationers Centralråd NBC:s finska avdelning.

Vid slutet av år 2009 hade Pellervo 338 medlemsorganisationer, en minskning med 36 medlemmar. Minskningen berodde främst på fusioner bland försäkringsföreningarna. Så gott som samtliga lantbruksandelslag i Finland är direkt eller indirekt anslutna till Pellervo. De största medlemsgrupperna utgörs dock av andelsbanker (183) och försäkringsföreningar (67). Pellervo har 15 svenskspråkiga försäkringsföreningar som medlemmar. Pellervo firade sitt 110-årsjubileum under året.

Pellervos strategis huvudteman för åren 2006-2011 är att:

1. förbättra verksamhetsförutsättningarna för de kooperativa företagen;
2. öka den professionella och intellektuella kunskapen hos de förtroendevalda i de kooperativa företagen och
3. utveckla den kooperativa idén och förbättra de strategiska fördelarna hos kooperativa företag samt stimulera företagsamhet i kooperativ form i alla branscher. Det här innebär med andra ord intressebevakning, utbildning och publikationer samt främjande av nya och små andelslag.

Andelsförbundet stöder och kompletterar Pellervo i förverkligandet av strategin att sprida Kooperation, stärka andelslagens identitet och öka kompetensen i andelslagens administration.

Frågorna inom Pellervos kooperativa intressebevakning var mycket de samma som tidigare. Pellervo har sedan år 2004 strävat att få andelsröntans ställning i beskattningen likställd med dividendernas från icke börsnoterade bolag. Möjligheterna att uppnå det här målet har försämrats markant med den ekonomiska krisen, trots att korrigeringen av röntans beskattning finns i regeringsprogrammet. Speciellt stora gårdar skulle dra stor nytta av att missförhållandet korrigeras och andelsröntan undviker dubbelbeskattning. Pellervos mål i sin intressebevakning är att företagsformerna skall behandlas likvärdigt i lagstiftningen.

På det internationella planet är andelskapitalets behandling i IAS-bokföringsstandarden fortfarande aktuell. Den internationella bokföringsnämnden IASB gav under året ett förslag att andelskapitalet också i små- och medelstora företag, bör tecknas som skuld i bokföringen. Principen har tidigare gällt större andelslag med anknytning till börser, såsom Metsäliitto och andelsbankerna i Finland. Traditionellt har andelskapitalet ju betraktats som tillgång. Pellervo har, tillsammans med de internationella kooperativa organisationerna Cogeca och ICA, genomgående motsatt sig att andelskapitalet i andelslagen behandlas annorlunda i bokföringen än aktiekapitalet i aktiebolagen. Aktiebolagens aktiekapital betraktas i IAS-bokföringsstandard som eget kapital.

Lagförslaget till ny lag om andelslag, som utarbetades av en arbetsgrupp bestående av centralaffärernas jurister och sammankallad av Pellervos jurist Kari Lehto, överlämnades till justitieministeriet. Sannolikt kommer lagen inte att gå vidare från ministeriet före riksdagsvalet 2011. Syftet har varit att förenhetliga lagen om andelslag med den nuvarande aktiebolagslagen, som trädde i kraft 2006. Den nya lagen kommer inte just att kräva konkreta åtgärder i andelslagen.

Ett av Pellervos strategiska mål är att främja bildandet av nya andelslag i alla branscher. Det innebär framför allt spridande av information och erbjudande av hjälp vid grundandet av andelslag. Pellervos svenska avdelning betjänar svenskspråkiga nyandelslag. Under år 2009 grundades 172 nya andelslag, vilket var 15 stycken fler än året innan. Av dem var åtta svenskspråkiga. De nygrundade svenskspråkiga andelslagen var vatten- och bredbandsandelslag. Sedan år 1987 har 3 444 andelslag grundats i Finland. Av dessa är ca 120 svensk- eller tvåspråkiga. Pellervo upprätthåller speciella Internetsidor för dem, som är intresserade av att grunda andelslag. Omarbetningen av nykooperationssidorna blev klar under året. Adressen är: <http://www.pellervo.fi/osuuskunta/index.html>.

Av nyandelslagen utgör den största gruppen vattenandelslag. I Finland finns redan drygt tusen stycken. En tredjedel, omkring 60 stycken, av alla nygrundade andelslag under år 2009 var vattenandelslag. På hösten grundades Suomen Vesihuolto-osuuskunnat ry - Finlands Vattenförsörjningsandelslag rf (SVOSK) med uppgift att sköta vattenandelslagens intressen och erbjuda tjänster till dem. Föreningen har, som namnet ger en antydning om, målet att också betjäna på svenska. Om föreningen får luft under vingarna kan den med tiden ansluta sig till Pellervo. En annan stor grupp bland de nybildade andelslagen är bredbandsandelslagen.

Kooperationens Delegation fortsatte sitt arbete att, som gemensamt samarbetsorgan för hela Finlands Kooperation, främja kooperativ utbildning och forskning samt kooperativ företagsamhet. Till delegationen hör vid sidan av Pellervo hela konsumentkooperationen och Andelsbankscentralen Anl. Marcus H. Borgström fungerade sitt sista år

som ordförande för delegationen, som han lett sedan grundandet år 2001. Via de sammanlagda fonderna utdelades totalt 107 000 euro i stipendier för kooperativ forskning. Delegationen stod tillsammans med Pellervo, Helsingfors universitet och Helsingin Kauppakorkeakoulu som värd för ett internationellt forskningsseminarium på hösten. **Otto Mikkonen**, som representerar SOK, valdes till ordförande från och med år 2010.

Per-Erik Lindström representerade Pellervo i ett Leonardo da Vinci-samarbetsprojekt med *Latvijas Lauksaimniecības Kooperatīvu Asociācija* LLKA, d.v.s. organisationen för producentandelslagen i Lettland. Projektet omfattade en lettisk exkursion till Finland, samt Lindströms besök på organisationens årliga andelsdag. Här höll han ett anförande om god praktik inom andelslagen.

Både ordförande och VD höll anföranden om Finlands Kooperation och dess verksamhetsmiljö vid olika tillställningar under året.

RESOR och REPRESENTATION

Marcus H. Borgström är Pellervos ledamot vid det europeiska lantbrukskooperationsförbundet COGECA:s presidie möten och fungerade dessutom som rådgivare för COGECA:s ordförandegrupp. Mötena hölls i allmänhet i Bryssel.

Marcus H. Borgström ledde internationella lantbruksproducentförbundet, IFAP:s kooperativa kommittés seminarium i Köpenhamn i maj. Seminariet anordnades i samband med ett möte om klimatförändringen i IFAP:s regi. Även Per-Erik Lindström deltog vid tillställningarna.

Per-Erik Lindström stod som värd för ett möte, som anordnades för de nordiska kooperativa organisationsledarna i Esbo i juni.

Marcus H. Borgström och Per-Erik Lindström deltog i Nordiska Bondeorganisationernas Centralråds (NBC) utvidgade presidie möte i Reykjavik i augusti.

VÅRA FRÅGOR

Seminariet Våra Frågor anordnades på Hotel Presidentti i Helsingfors den 22 januari 2009. Seminariet behandlade utveckling i Finland och i branscherna:

Vad behövs för att trygga sysselsättning och välfärd i Finland? (Minister Astrid Thors), *Finlands ekonomiska läge – vartåt bär det?* (Ekonomist Heidi Schauman, Finlands Bank), *OP-Pohjola-gruppens strategi - en inhemsk finansgrupp med stark*

framgångsvilja (Strategichef Tom Dahlström, OP-Pohjola-gruppen), *Med medlemmen i fokus* (Informationschef Ralf Nyberg, HOK-Elanto), *Innovation och kooperativ, framtidsperspektiv* (Äldre forskare Eliisa Troberg, Helsingfors universitet), *Mjuka värden i affärsverksamheten* (VD Stefan Mutanen, Samfundet Folkhälsan).

JURIDISK RÅDGIVNING

Verkställande direktören har i samarbete med Pellervos juridiska tjänster och förbundets juridiska konsult Åke Stenström handlagt juridiska frågor från medlemsfältet. Frågorna gällde framför allt tolkning av stadgar och lagen om andelslag VD har dessutom gett råd till nyandelslagen.

FÖRTJÄNSTTECKEN

Under år 2009 utdelades förtjänstmedaljer enligt följande:

Andelslaget Österbottens Kött

Förtjänstmedaljen i guld till Runar Lillandt, Göran Bengts, Lars Kass, Sven L. Jern och Håkan Malm, i silver till Alf Häggblom, Hans-Erik Lindgren, Sven Salo, Algot Ena, Ralf Flen, Peter Nordman, Jan-Erik Storfors, Lars-Erik Bärnas och Matts Klåvus samt i brons till Paul Miemois, Nils-Anders Granvik och Per Östman.

Andelslaget Varuboden

Förtjänstmedalj i guld till Tom Walander och i silver till Anne Schneider och Yvonne Nyman.

Mejeriandelslaget Milka

Förtjänstmedalj i silver till Ann-Charlott Kjerp.

BOKSLUTET år 2009

Andelsförbundets bokslut uppvisade under räkenskapsåret år 2009 ett överskott på 1 374,88 euro. År 2008 var överskottet 295,31 euro.

Verksamhetens intäkter var 27 416,00 euro mot 27 025,00 euro år 2008. Verksamhetens kostnader var 68 474,42 mot 68 156,29 året innan. Verksamhetens underskott blev således 41 058,42 mot 41 131,29 euro året innan.

Bruttointäkterna var 69 849,30 euro och av dessa utgjorde medelsanskaffningen, d.v.s. medlemsavgifterna och nettointäkterna från den uthyrda lokalen 61 %.

Bidraget från Sällskapet Pellervo, som baserar sig på ett samarbetsavtal från 1993, var 24 000 euro och dessutom betalade Pellervo 10 541,98 euro i personalkostnader. Totalt var Pellervos kostnader således 34 542 euro mot 34 946 euro året innan. Eftersom förbundet betalade en medlemsavgift på 1 980 euro till Pellervo var Pellervos nettokostnader 32 562 euro. Pellervos svenska avdelning, som omfattar de svenskspråkiga tjänsterna såsom kurser, publikationer och den juridiska rådgivningen hade ett underskott på 31 898,61 euro år 2009. År 2008 var underskottet 33 424 euro.

Balansräkningens slutsumma den 31.12.2009 var 145 793,19 euro mot 145 403,12 euro året innan. De rörliga aktiva bestod av fordringar och kapitaltillgångar och utgjorde 17 245,88 en ökning på 390,07 euro. Förbundets inventarier skrevs ned till noll redan år 1999.

På den passiva sidan uppgick det egna kapitalet till 117 611,97 euro och det främmande kapitalet till 28 181,22 euro. De övriga kortfristiga skulderna om 18 418,79 euro består av en skuld på 16 818,79, som förbundet har till Sällskapet Pellervo samt av 1 600 euro, som Grönmiljöförbundet rf. erlagt såsom hyresgaranti.

Styrelsen föreslår för årsmötet att av överskottet på 1 374,88 euro överförs 140 euro till grundfonden och resten, 1 234,88 euro, till det balanserade överskottet.

RESULTATRÄKNING 1.1 - 31.12 2009

ORDINARIE VERKSAMHET

	2009	2008
Intäkter		
Medaljer	2 190,00	820,00
Annonser i årsberättelsen	1 040,00	1 540,00
Bidrag från Pellervo	24 000,00	24 500,00
Övriga	<u>186,00</u>	<u>165,00</u>
Summa intäkter	27 416,00	27 025,00
Kostnader		
Personalkostnader		
Löner, allmänna	44 754,20	44 003,66
Arvoden	2 900,00	2 700,00
Socialskyddsavgifter	932,74	1 218,16
Pensionsutgifter	11 634,53	11 697,35
Olycksfallsförsäkring	548,68	747,41
Övriga kostnader		
Administration	2 024,56	1 457,44
Resor	0,00	0,00
Möten, representation	69,90	152,60
Medaljer	193,00	56,00
Årsberättelsen	305,00	262,30
Bankkostnader	65,46	62,85
Ränteutgifter	819,08	1 315,22
Medlemsavgifter	2 220,00	2 220,00
Bokföringskostnader	1 746,00	1 686,00
Diverse	<u>261,27</u>	<u>577,30</u>
Summa kostnader	-68 474,42	-68 156,29
Verksamhetens underskott	-41 058,42	-41 131,29
MEDELANSKAFFNING		
Räntor och dividender	2,70	
Medlemsavgifter	34 720,00	34 100,00
Hysesintäkter (netto)	<u>7 710,60</u>	<u>7 326,60</u>
Summa medelanskaffning	42 433,30	41 426,60
RÄKENSKAPSÅRETS RESULTAT	1 374,88	295,31

BALANSRÄKNING

AKTIVA

BESTÅENDE AKTIVA		31.12.2009	31.12.2008
Materiella tillgångar			
Lokalaktier	128 447,31		
Aktier och andelar	<u>100,00</u>	128 547,31	128 547,31
RÖRLIGA AKTIVA			
Fordringar			
Kontofordringar	0,00		
Resultatregleringsfordringar	59,00		
Kassa, bank, postgiro	<u>17 186,88</u>	<u>17 245,88</u>	<u>16 855,81</u>
		euro <u>145 793,19</u>	<u>145 403,12</u>

PASSIVA

EGET KAPITAL			
Grundfonden	102 172,00		
Dispositionsfonden	15 551,66		
Styrelsens dispositionsfond	588,66		
Förlust från tidigare år	-2 075,23		
Räkenskapsperiodens överskott	<u>1 374,88</u>	117 611,97	116 237,09
FRÄMMANDE KAPITAL			
Kortfristigt			
Förskottsinnehållningsskuld	1 200,55		
Socialskyddsskuld	73,88		
Övriga kortfristiga skulder	18 418,79		
Resultatreglering	<u>8 488,00</u>	<u>28 181,22</u>	<u>29 166,03</u>
		euro <u>145 793,19</u>	<u>145 403,12</u>

REVISIONSBERÄTTELSE

Till medlemmarna i Finlands Svenska Andelsförbund r.f.

Vi har granskat Finlands Svenska Andelsförbund r.f:s bokföring, och förvaltning för räkenskapsperioden 01.01– 31.12.2009. Bokslutet, som avgetts av styrelsen och verkställande direktören omfattar resultaträkning, balansräkning och bilageuppgifter. Dessutom har en verksamhetsberättelse uppgjorts. Efter utförd granskning avger vi vårt utlåtande om bokslutet och förvaltningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed. Bokföringen, de tillämpade redovisningsprinciperna och innehållet i bokslutet ävensom bokslutspresentationen har härvid granskats i tillräcklig omfattning för att få bekräftat att bokslutet inte innehåller väsentliga fel eller brister. Vid granskningen av förvaltningen har vi utrett huruvida styrelsen och verkställande direktören handhaft föreningens angelägenheter i enlighet med stadgandena i föreningslagen.

Som utlåtande konstaterar vi, att bokslutet, som uppvisar ett överskott på 1 374,88 euro, är uppgjort enligt bokföringslagen och övriga stadganden och bestämmelser om hur bokslut skall uppgöras. Bokslutet ger på sätt som avses i bokföringslagen riktiga och tillräckliga uppgifter om resultatet av föreningens verksamhet och om dess ekonomiska ställning. Bokslutet kan fastställas och medlemmarna i styrelsen samt verkställande direktören kan beviljas ansvarsfrihet för den av oss granskade räkenskapsperioden. Styrelsens förslag till behandling av överskottet överensstämmer med föreningens stadgar.

Helsingfors den 25 mars 2010

Mats Majander

Erik Oljemark

VERKSAMHETSPLAN år 2010

Finlands Svenska Andelsförbunds verksamhet riktar sig till medlemmarna och andelsfältet och sker inom ramen för Sällskapet Pellervos svenska avdelning. Detta bygger på ett samarbetsavtal mellan Andelsförbundet och Pellervo. Den svenska avdelningen leds av Andelsförbundets verkställande direktör.

Pellervos strategi 2006-2011 att lobba för Kooperationen och därmed förbättra dess verksamhetsförutsättningar, öka de förtroendevaldas färdigheter samt stöda nybildande av andelslag anger riktlinjerna också för Andelsförbundets verksamhet. Genom Pellervos svenska avdelning verkar Pellervo på svenska.

Pellervos svenska avdelning kanaliserar samtidigt också Pellervos serviceformer till det svenskspråkiga fältet. Andelsförbundets medlemmar får hjälp i alla frågor, som berör andelsverksamheten. Pellervos rådgivning sker också via publikationer och Internet. I den mån det är ändamålsenligt publiceras Pellervos material också på svenska.

Den svenska avdelningen anordnar seminarier och kurser för Andelsförbundets medlemsföretag. Skolningen riktar sig speciellt till de förtroendevalda i företagen. Utbildning sker också i samarbete Pellervoinstitutet, som vid behov anordnar utbildning på svenska.

I enlighet med Pellervos strategi främjar förbundet nybildande av andelslag i alla branscher i svenskbygden. Det sker främst i form av rådgivning vid grundandet av nya andelslag. I samband med rådgivningen till nyandelslag strävar förbundet att värva nya medlemmar.

Under hösten 2009 grundades en ny riksomfattande organisation för vattenandelslag Suomen Vesihuolto-osuuskunnat ry - Finlands Vattenförsörjningsandelslag rf, SVOSK. Pellervo var en av initiativtagarna till grundandet. SVOSK har som mål att fungera på båda inhemska språken. Per-Erik Lindström är föreningens kontaktman på svenska i frågor gällande företagsformen.

Intrassebevakningen i samhället sker främst inom ramen för Pellervos verksamhet och frågorna är sällan av språklig natur. Vid sidan av rådgivningen till medlemmarna ger förbundet råd i kooperativa frågor i allmänhet. Denna rådgivning omfattar framför allt hjälp vid grundande av nya andelslag samt granskning och ändringar av stadgar. Rådgivning sker också via förbundets Internetsidor. På Internetsidorna ger förbundet också allmän information om Kooperationen i samhället.

Pellervo har till uppgift att representera den finländska kooperationen genom medlemskap i en rad internationella organisationer. Inom Pellervo sköter Andelsförbundets VD en del av Pellervos internationella kontakter. VD handhar dessutom vissa interna funktioner inom sällskapet.

Den svenska avdelningen utför översättningar för Pellervos medlemmar. Speciellt har finskspråkiga mejerier med svenskspråkiga medlemmar behov av detta.

MÖTEN

Årsmötet hålls den 28 april 2010 på Varuboden i Kyrkslätt.

SEMINARIER OCH UTBILDNING

Nylands Andelsdag sker den 21 januari i Helsingfors och Österbottens Andelsdagen 24 mars i Vasa. Våra Frågor anordnas hösten 2010 eller våren 2011.

Möjligheterna att via Pellervo-Institutet anordna en kurs för förtroendevalda inom andelslagen reds ut. Kursens första del skulle ske på senhösten och den andra på vårvintern. För att få nödvändigt antal deltagare byggs kursen upp så att den också lämpar sig för de högre förtroendevalda inom SLC och andra organisationer.

PUBLIKATIONSVERKSAMHET

Förbundet strävar aktivt att bidra med artiklar i kooperativa frågor i *Tidskrift för Lantmän och Andelsfolk, LoA*.

Internetsidorna utarbetas kontinuerligt.

JURIDISK RÅDGIVNING

Andelsförbundet ger direkt eller genom Pellervos juridiska tjänster rådgivning i alla juridiska frågor, som berör andelslaget, till medlemmarna. Förbundets juridiska konsult står dessutom till förfogande i bokföringsfrågor och skatteteknisk konsultation.

AKTUELLA ARTIKLAR

Den globala livsmedelsförsörjningen och andelslagens möjligheter

Professor John Sumelius, Institutionen för ekonomi, Agrikultur- forstvetenskapliga fakulteten, Helsingfors universitet

Anförande vid Österbottens Andelslag i Vasa den 24 mars 2010.

Introduktion

Enligt FNs livsmedels- och lantbruksorganisations FAO:s uppskattning från juni 2010 hade antalet svältande personer ökat till 1,02 miljarder. Denna uppgång har skett efter en längre period då antalet svältande i världen sakta minskat och antalet svältande är nu mer än någonsin efter 1970-talet. FN:s omtalade millenniemål nr 1 från 2000 att utrota fattigdom och svält samt målet att halvera den andel av människorna som lider av hunger mellan åren 1990 och 2015 kommer inte att lyckas. Vad kunde man då göra annorlunda? Vad kan man göra för att förbättra den globala livsmedelsförsörjningen? Vilka möjligheter existerar att genom producentföreningar och andelslag minska hunger? Jag skall kort behandla en del orsaker till svält och undernäring. Därefter skall jag diskutera möjligheter att förbättra livsmedelsförsörjningen.

Orsaker till svält och undernäring

Orsakerna till hunger och undernäring är många. De mest uppenbara handlar om missväxt förorsakad av väder och naturolyckor. Torkan och brist på vatten leder som känt till missväxt och åtföljande svält. Andra orsaker är hög befolkningstillväxt, krig och konflikter, höga energipriser och insatsfaktorer som överförs till höga matpriser, låg produktivitetsökning, brister i infrastrukturen och i institutioner som ger marknadstillträde, låneomöjligheter samt utbildning och rådgivning. Utöver dessa faktorer har ytterligare en ny oro uppstått över följderna av en klimatförändring och global uppvärmning.

Småbrukarnas problem

Medan det asiatiska lantbruket överlag är småbrukardominerat kan stora delar av lantbruket i Afrika (och i Latinamerika) karakteriseras som dualt. Detta innebär att ett litet antal stora gårdar står för huvuddelen av den lantbruksproduktion som säljs på den kommersiella marknaden. Huvuddelen av lantbrukarna odlar små arealer (medelarealen odlad jord t.ex. i Etiopien är

0,7 ha). De medelstora eller små bönderna säljer sina produkter lokalt eller odlar endast för familjens behov. Den ringa produktionsvolymen leder till svårigheter med marknadsföring av eventuella överskott, problem med att uppfylla kvalitetsstandarder och svårigheter att erhålla krediter.

Vad kan man göra för att förbättra den globala livsmedelsförsörjningen?

Ofta behövs akuta åtgärder på kort sikt p.g.a. missväxt eller naturolyckor. I sådana fall behövs livsmedelshjälp till krisområdet, t.ex. som vid jordbävningen på Haiti nyligen. Man bör dock se till att livsmedelshjälpen inte leder till att den lokala livsmedelsproduktionen slås ut p.g.a. disincentiv för lokala producenter av stapelvaror. Insatser för nästa växtperiod (utsäde, konstgödsel) kan delas ut åt hjälpbehövande, förutsatt att det institutionella ramverket håller. Hjälp med lagring av mat så att den inte förstörs behövs också. Det är mycket vanligt att stora delar av skörden förstörs efter att den skördats.

Utmaningar på lång sikt kan delas in i institutionella/organisatoriska, teknologiska, könsrelaterade och utbildningsmässiga. Jag skall här främst diskutera vilka institutionella och organisatoriska reformer som behövs. För det första, de nationella regeringarna i uländerna *borde förbinda sig att öka de offentliga investeringarna inom lantbruk, landsbygdsutveckling och tillgång på livsmedel*. Många länder i Afrika har t.ex. nyligen lovat att 10 % av den totala statsbudgeten skall satsas på lantbruk. Det återstår att se hur det går.

Den första institutionella reformen skulle gå ut på att *utveckla samarbete och Kooperation för de fattiga, små och medelstora producenter genom andelslag och producentorganisationer*. Den traditionella lantbrukssektorn producerar bara till en del för marknaden. Det finns dock i många fall en outnyttjad potential i denna småbrukarsektor. Man har svårigheter inte bara med marknadsföring utan också med att erhålla produktionsinsatser och finansiering för dessa. De höga transaktionskostnader (kostnader som hänger samman med ekonomiska affärer, dvs. kostnader för att söka information, för förhandlingar, resor osv.) leder till att man inte medvetet går in för att öka produktionen (eller produktiviteten). Till detta problem skulle andelsverksamhet och producentföreningar ha en hel del att ge genom att organisera de små och medelstora jordbrukarna kommersiellt. Det finns en potential för ekonomisk tillväxt som även gagnar småbrukare på uländernas landsbygd men det krävs organisatoriska förändringar.

Ett andelslag definieras av ICA (International Co-operative Alliance) som en autonom förening för personer som förenas på frivillig väg för att uppfylla gemensamma ekonomiska, sociala och kulturella mål genom ett gemensamt ägt och förvaltad företag. Karakteristiska drag hos andelslag enligt denna

definition är att de är oberoende av makthavarna, att ett andelslag är ett förbund av personer eller juridiska personer vars medlemmar ansluter sig frivilligt och har liknande grundvärden. Andelslagen existerar till nytta och fromma för sina medlemmar. De kan också ha ett vidare ansvar för det lokala samfundet eller byn. I många fattiga länder kunde en sådan av gräsrötterna kontrollerad Kooperation erbjuda en institutionell lösning på de problem jordbrukare i mera marginella områden har med att skaffa insatser, kredit och avsättning för sina produkter.

Ordet "kooperativ" har inte alltid en positiv klang i Afrika. Detta beror på att det på 1960- och 1970-talet grundades många statligt styrda kooperativ i Afrika, t.ex. i Zambia och Tanzania (Ujama) dit jordbrukarna i praktiken måste ansluta sig. De statliga konstgödselsubventionerna (30 % av marknadspriset) i Zambia styrs ännu idag via s.k. "kooperativ" vars enda verkliga uppgift är att kanalisera dessa subventioner. Eftersom ordet kooperativ har negativa associationer kallar man ofta organisationerna för något annat, t.ex. producentorganisationer. Många av dessa producentföreningar t.ex. i Zambia fungerar enligt andelsmässiga principer. Genom producentföreningar och andelslag kunde stordriftsfördelar uppnås, större produktionsvolym levereras, transport underlättas, och marknadsföring av småbrukares avsättning ordnas. Också standarder på kommersiella produkter, t.ex. för export kunde uppfyllas via gemensamma organisationer och kooperativ (t.ex. standarder som rättvis handel, kontroll av parasiter, hälsokriterier, utseende mm.). Ett nödvändigt villkor för fungerande andelslag är dock att ledningen är kompetent och icke-korrumperad, vilket tyvärr inte alltid varit fallet med de tidigare nämnda statligt styrda kooperativen, vilket bidragit till aversion mot ordet. Men om ledningen är kompetent har andelslagen bättre förutsättningar att handskas med kontrakt och prisrisk än individuella småbrukare. En enkel regel om att andra eller tredje gradens andelslags styrelsemedlemmar inte skulle få sitta längre än två perioder á tre år kunde i många fall motverka korruption. Andelslagen kunde således erbjuda verkliga ekonomiska fördelar till jordbrukarfamiljer genom stabilare priser, förbättrad tillgång till marknader och genom att förstärka primärproducenternas roll i livsmedelskedjan förhandlingsvägen.

En annan organisatorisk reform vore att ge *bättre tillgång för uländer till i-ländernas marknader*. I en alltmer globaliserad värld efterfrågas också produkter av högt värde (kött, grönsaker, kryddor, nötter, fisk, frukt). Avregleringen är inte i sig tillräcklig och leder knappast automatiskt till en fattigdomsminskning utan att följas upp av institutionella förändringar, inklusive offentliga satsningar. Man kan givetvis också ställa frågan om export av livsmedel är etiskt riktig i en situation där en del av befolkningen svälter. En annan fråga är också den växtnäring, t.ex. i form av fosfor, som försvinner ur

landet med den exporterade varan. Våldens fosfortillgångar är som känt begränsade.

Ytterligare ett allmänt problem som minskar investeringar i lantbruk är *osäkra äganderätterna* till mark vilket lett till problem i många länder. Jordbrukarna saknar papper på att de äger mark, vilket förhindrar att den fungerar som säkerhet för lån. Landregister saknas ofta. I många afrikanska länder har kvinnor inte rätt att äga mark trots att de arbetar inom lantbruket. Ett annat problem är att *kreditmöjligheterna saknas*, något man rått bot på med mikro-lån i stora delar av Bangladesh. Inom lantbruksforskningen kunde man försöka utveckla sorter och växter som inte kräver konstbevattning och som är motståndskraftiga mot torka. Den gröna revolutionen tog fasta på att utveckla vete och ris vilka i Asien är viktiga odlingsväxter och som där går att bevattna. Bara 7 % av Afrikas odlingsmark är konstbevattnad. Vete odlas bl. a. i Sydafrika och i norra Afrika men i stora delar av Afrika är hirs, kassava och majs viktigare odlingsväxter.

Slutsatser

Vi kan således konstatera att situationen i Afrika är sådan att majoriteten av jordbrukarna är små eller medelstora medan en stor del av den kommersiella produktionen härrör sig från stora kommersiella jordbruk. Genom andelslag eller producentföreningar kan småbrukarnas roll i livsmedelkedjan förstärkas och deras bidrag kan öka. Verkliga andelslag och producentföreningar erbjuder en möjlighet att kommersiellt organisera småbrukarna för att öka deras produktion, för att integrera dem med marknader och för att förmedla know-how samt insatser. Andelslagen och producentföreningarna erbjuder en möjlig institutionell lösning för att minska fattigdomen på landsbygden i uländerna och för att öka den globala livsmedelsförsörjningen. Även bättre tillgång för uländer till i-ländernas marknader, säkra äganderätter till odlingsmarken och bättre kreditmöjligheter skulle ha en stor betydelse.

Den vardagliga, men alltför obekanta Kooperationen

Ordförande Marcus H. Borgström, Österbottens Andelsdag 24 mars 2010

Under några decennier har vi inom Kooperationen talat varmt om ägarkontroll inom andelsföretagen, sedermera har man kallat denna "corporate governance" god förvaltningssed. Det ordnas seminarier och kurser i dessa ämnen nästan årligen inom ramen för Pellervo Institutets verksamhet. Med detta vill man framhålla förvaltningens alltså de förtroendevaldas centrala roll. Under det gångna året har det även hållits möten och seminarier kring Kooperationens roll i klimatförändringen och den pågående ekonomiska krisen. Dessa fenomen har varit aktuella i Finland, i Bryssel inom COGECA och även globalt vid IFAP:s möte i Kanada och ICA:s möte i Genève senaste år. Ur förvaltningens synvinkel är ju i alla fall det mest centrala det egna andelsföretagets framgång. Oberoende av storlek bör den operativa verksamheten vara effektiv. De förtroendevaldas strategiska vision och noggranna uppföljning av vad som händer i omgivningen skall ha företräde. Medlemmarnas långsiktiga intresse och vilja i kombination med ett samhällsansvar gör att andelslaget som företagsform skiljer sig från ett aktiebolag på många sätt.

Den europeiska Kooperationen framhåller gärna att man lever på marknadens villkor och att det är kunden som bestämmer. Vi i Finland tillägger gärna medlemmens eller ägarkundens omhändertagande. En ständig jämförelse med konkurrenterna eller så kallad "benchmarking" håller företagsformen, andelslaget, konkurrenskraftigt.

Hur mäts framgången? Inom alla sektorer producent-, konsument- och servicekooperationen så röstar medlemmarna med fötterna. Mjölken eller slaktdjur skickas inte till andelslaget bara på ideologiska grunder. Handelslagen har kunnat bevisa att bara en fördelaktig köpkorg drar folk till butikerna. Man kan väl säga att de kooperativa företagen huvudsakligen har lyckats.

Kan vi göra något bättre än hittills? Lokal närvaro och identitet är Kooperationens nyckelord. När det gäller livsmedel har vi förlorat mycket just i dessa värden. Uppfattar nån korvpaketet från Vanda eller osten från Kaitsor i Vörå som lokalt producerat. Knappast för andra än för dem som är engagerade på orten. För de stora andelsföretagen eller för av dem kontrollerade finländska förädlingsföretag så är naturligtvis finländskheten och förädling av inhemska råvaror det viktigaste. Detta var viktigt att komma ihåg när mjölkkriget rasade som värst. Den enda organisation som förstod att hålla käft var producentorganisationen. Man förstod att det fanns egna mjölkproducenter och egna producentandelslag i båda lägren.

Detta utesluter inte att det inte skulle finnas utrymme för mindre aktörer. Särskilt inom köttindustrin i Finland har vi sett goda exempel på mindre produ-

center. Inom mjölksektorn i Sverige finns det likartade exempel på framgångsrika mindre företag. Vanligen får dessa lokala företag bättre marginaler på sina produkter.

Har vi då lyckats berätta om andelsföretagens framgång? Enligt min mening har vi inte gjort det tillräckligt. Kooperationen är idag så vardaglig och självklar att vi gott kunde berätta mera om dessa moderna och progressiva företag. Se till exempel på Valio-gruppens lönsamma produktutveckling, eller på köttföretagens multinationella närvaro, eller på S-gruppens fördelaktiga produktkorg med hundratals produkter eller på OP-Pohjolas finansvaruhus. Utmärkta exempel på effektivitet och på målmedveten strategi till förmån för medlemmarna och kunderna

Fortfarande får vi utanför de kooperativa kretsarna höra om andelsföretagens ineffektiva och otydliga management och om det ansiktslösa kapitalet. Man anser att förvaltningen i dessa företag saknar förmåga till flexibelt beslutsfattande. Verkligheten är annorlunda! Tidigare nämnda företag och andra här onämnda är effektivt skötta. Andelsföretagen har förmåga att bilda nätverk både i hemlandet och utomlands. När det emellertid gäller att ge ansikte åt våra företag, finns det mycket att göra.

Jag kan inte låta bli att avrunda med några personliga reflexioner. Den internationella konsumentkooperativa organisationen ICA, valde vid sitt möte i Genève i november senaste år Anne Santamäki från SOK till sin styrelse. Hon är den tredje finländaren på så hög nivå under organisationens 115 åriga historia. De tidigare var Väinö Tanner och Raija Itkonen. Det kan man kalla en stor framgång för finländsk kooperation. Jag har vid årsskiftet lämnat Pellervos styrelse efter 9 år som ordförande och efter 13 år som ansvarig för Pellervos internationella verksamhet. Jag har fått resa som representant för europeisk kooperation och mitt hemland Finland på samtliga kontinenter i världen och jag har besökt samtliga nuvarande EU-länder. Mina erfarenheter från alla dessa resor har stärkt min tro på kooperationen och andelsföretagens möjligheter. Min efterträdare som ordförande Martti Asunta, med bakgrund som ordförande för Metsäliittos styrelse, kommer att lotsa Pellervos styrelse med säker hand.

Denna vår bör även Finlands svenska andelsförbund välja en ny ordförande. Jag meddelade årsmötet för ett år sedan att jag gärna stiger åt sidan efter 16 år i styrelsen. Jag vill gärna varmt tacka Finlands svenska andelsförbunds administration, förtroendevalda, medlemsföretag och - organisationer och samarbetspartner för de gemensamma åren. Det har skett många förändringar under de senaste 20 åren, men den finlandssvenska kooperationen är i stark medvind. Tack för gott samarbete

Sällskapet Pellervos rekommendationer för de förtroendevaldas arvoden

Pellervos delegation har slagit fast rekommendationer för de förtroendevaldas arvoden. Man ställde då upp följande premisser beträffande de förtroendevalda och deras uppdrag:

- **Ledamöterna i förtroendeorganen bör ha tid, färdighet och vilja att genomföra sitt uppdrag. Färdigheterna bör ständigt utvecklas.**
- **För sitt arbete, ansvar samt sin beredskap att genomföra sitt uppdrag bör den förtroendevalda få en rättvis och skäligen ersättning.**

ALLMÄNT OM ARVODENA

- Då man bestämmer nivån på arvodena bör man beakta uppdragets natur och krav på kompetens.
- Företagen kan sträva till att uppnå den nedan rekommenderade nivån stegvis och nivån kan naturligtvis också överskridas om man anser det skäligt.
- Speciella omständigheter såsom att uppgiften är krävande och omfattande eller verksamheten är internationell bör verka höjande på arvodet.
- Arvodena bör justeras regelbundet, så att de inte släpar efter den allmänna löneutvecklingen i samhället.

Mötesarvoden och arvoden för övriga uppdrag

- Arvoden betalas för förtroendeorganens sammanträden, för arbete i olika utskott och kommittéer m.m. liksom för andra motsvarande uppdrag inom företaget. Uppdragen kan gälla internationella möten, födelsedagsgratulationer m.m. Varje företag bör göra upp sina egna instruktioner för detta.
- För tjänstemän, som deltar i möten, kommittéer o.s.v. betalas endast kostnadsersättningar och dagpenningar, ifall man kan anse att uppdraget hör till de uppgifter tjänstemannen får sin ordinära lön för.
- Arvoden och kostnadsersättningar för deltagande i valberedning eller granskningskommittéer (revisionskommittéer) o.s.v. bör vara de samma som arvodena för de organ som utser dessa.

- Om man övergår till helhetsersättning för förtroendeorganens ordförande och dessa samtidigt verkar också i eventuella dotterbolags styrelser m.m. bör detta tas i betraktande när arvodets storlek bestäms.
- Ifall man betalar månadsarvode till viceordförande i fullmäktige eller förvaltningsrådet rekommenderas 1,5-2 gånger mötesarvodet.
- Ifall person till vilken betalas månadsersättning blir beständigt förhindrad att utföra sitt uppdrag rekommenderas att man upphör med utbetalningen från följande månadsskifte. Ifall viceordförande då tar hans position betalas arvode enligt ordförandes månadsarvode.

Ersättande av inkomstbortfall

I de fall uppdraget förorsakar den förtroendevalda inkomstbortfall eller kostnader t.ex. för utbytare, rekommenderas att detta ersätts skilt vid sidan av mötesarvodet eller månadsersättningen.

Dagpenningar och kostnadsersättningar

Dagpenningar och kostnadsersättningar (rese- och inkvarteringsersättningar) för medverkan i företagets möten eller vid andra uppdrag betalas enligt företagets/gruppens egna bestämmelser eller enligt Skattestyrelsens beslut om skattefri ersättning av resekostnader.

Dagpenning betalas endast en gång per dygn trots att det inom samma dygn hålls flera möten eller förrättningar. Detta gäller också i de fall uppdraget utförs för olika sammanslutningar.

Kostnadsersättningar betalas likaså endast en gång för varje resa till en viss ort. Verifikat för resor och övernattningsar betalas bifogas reseräkningen.

Ifall den förtroendevalda arbetar mycket regelbundet inom företagets väggar kan skattemyndigheterna betrakta honom som anställd, varvid han förlorar rätten till skattefria dagpenningar och reseersättningar till arbetsplatsen.

Ifall den förtroendevalda under ett dygn erhåller två fria eller under ett halvt dygn en fri måltid skärs det skattefria heldags- respektive halvdagstraktamentet enligt lagen ned till hälften. Detta gäller naturligtvis också för tjänstemän.

Sällskapet Pellervos rekommendationer:

	FULLMÄKTIGE	
	Månadsarvode Ordförande €/mån	Mötesarvode Of, vof, ledamot €/sammanträde
Riksomfattande/ stora företag	500-1000	200-300
Regionala/ medelstora företag	300-600	150-300

	FÖRVALTNINGSRÅDET	
	Månadsarvode Ordförande €/mån	Mötesarvode Of, vof, ledamot €/sammanträde
Riksomfattande/ stora företag	1300-2600	200-300
Regionala/ medelstora företag	400-1200	150-300
Lokala företag	200-400	50-200

	STYRELSEN			
	Månadsarvode			Mötesarvode
	Ordförande €/mån	Viceordf. €/mån	Ledamot €/mån	Of, vof, ledamot €/sammanträde
Riksomfattande/ stora företag	2000- 3500	1000- 2500	850- 1800	200-300
Regionala/medel- stora företag	600-1700	300-800	250- 600	150-300
Lokala företag	200-500	-	-	50-200
Småföretag	50-100 eller 1,5 * mötesarv.	-	-	50-100

	Ersättande av inkomstbortfall €/dag
Riksomfattande/stora företag	100-200
Regionala/medelstora företag	100-200
Lokala företag	50-200
Småföretag	-

Svenska småbruk och egna hem Ab

Ola Westmans allé 5, PB 35, 10211 Ingå

Tfn 09- 644 761, 0400-477 008. Fax 09-601 262.

E-post: smabruk@kolumbus.fi

Idkar handel med markområden i Nyland och Åboland
Samarbetar med stiftelserna Finlandssvenska Jordfonden och
Undervisningsfonden

Finlandssvenska Jordfonden

Beviljar unga personer förmånliga lån för inköp av lantbruk och
stöder generationsväxlingar. Understöder lantbruksskolor

Undervisningsfonden

Understöder lantbruksskolor

PRODUCENTFÖRETAGET

Tomater
Gurkor &

NÄRPES GRÖNSAKER

64200 NÄRPES TEL. 06-2260600

Som ägarkund förtjänar du mer

Andelslaget
Varuboden
betalade senaste år
över 5 miljoner euro
i Bonus och
betalningsättsförmån
åt ägarkunderna.

Upp till
5% Bonus.

Desutom 0,5% betalningsättsförmån om du betalar med S-Förmånskortet.

Sinulle För Dig
VARUBODEN